

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO
547 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-709**

2026 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2025 m. lapkričio 19 d. sprendimą Nr. SV-S-458, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a**:

Pritarti Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 547 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-709 (toliau – Įstatymo projektas) tikslui, tačiau siūlyti Lietuvos Respublikos Seimui tobulinti Įstatymo projektą pagal šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Įstatymo projekte siūloma griežtinti Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 547 straipsnyje nustatytą valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų vadovų administracinę atsakomybę už atsisakymą teikti informaciją visuomenės informavimo priemonių atstovams ar trukdymą žurnalistams atlikti profesines pareigas. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte teigiama, kad nustatyta sankcija (20–140 eurų, pakartotinai – 50–300 eurų) yra neadekvačiai maža ir neturi pakankamo prevencinio poveikio, todėl už pirmą kartą padarytą administracinį nusižengimą Įstatymo projekte siūloma nustatyti baudą nuo 100 iki 500 eurų, o už administracinį pažeidimą, padarytą pakartotinai, – baudą nuo 300 iki 1 000 eurų. Siekiant griežtinti administracinę atsakomybę paprastai vertinami statistiniai administracinio nusižengimo duomenys: kiek pradėta administracinio nusižengimo teisenų, ar nusižengiama pakartotinai, kaip kito teisės pažeidimų skaičius per tam tikrą laikotarpį. Administracinių nusižengimų registro informacinės sistemos duomenimis, 2020–2025 metais pagal ANK 547 straipsnį nebuvo pradėta nė viena administracinio nusižengimo teisena. Tačiau Įstatymo projekto aiškinamajame rašte teigiama, kad nustatyta, jog sankcija yra neadekvačiai maža ir neturi pakankamo prevencinio poveikio. Toks teiginys turėtų būti pagrįstas papildoma informacija, sudarančia prielaidas griežtinti administracinę atsakomybę.

Įvertinus kitas ANK specialiosios dalies normas, kuriose nustatyta administracinė atsakomybė už trukdymą atlikti tam tikrus teisėtus veiksmus, pastebėta, kad, pvz., asmenų kliudymas administracinio nusižengimo tyrimą atliekančiam pareigūnui atlikti šiame kodekse nustatytus procesinius veiksmus užtraukia baudą nuo 30 iki 170 eurų (ANK 224 straipsnis), policijos pareigūno teisėto reikalavimo atvykti į policiją nevykdymas užtraukia baudą asmenims nuo 30 iki 50 eurų, o juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo 140 iki 600 eurų (ANK 506 straipsnio 1 dalis), tyčinis uniformuoto kario teisėto reikalavimo nevykdymas, taip pat kitoks trukdymas uniformuotam kariui įgyvendinti įstatymų jam suteiktas teises užtraukia baudą asmenims nuo 60 iki 140 eurų, o juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo 140 iki 300 eurų (ANK 506 straipsnio 3 dalis), statutinio valstybės tarnautojo, Karo policijos, Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnybos ar žvalgybos pareigūno teisėto nurodymo ar reikalavimo nevykdymas, išskyrus šio kodekso 556 straipsnyje nurodytus atvejus, užtraukia baudą nuo 90 iki 140 eurų (ANK 506 straipsnio 4 dalis). Palyginus iš dalies panašaus

pobūdžio administracinius nusižengimus ir pažeidėjams galimų skirti baudų dydžius, atsižvelgus į tai, kad už ANK 547 straipsnyje numatytą veiką atsako juridinių asmenų, t. y. valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, vadovai, galima teigti, kad administracinė atsakomybė už Įstatymo projekte keičiamame straipsnyje numatytas veikas gali būti griežtinama. Tačiau siūlytina atsisakyti itin didelio baudų didinimo (pagal Įstatymo projekte siūlomą teisinį reguliavimą baudų vidurkis didėtų apie 3,7 karto) ir už pirmą kartą padarytą veiką nustatyti baudą nuo 60 iki 300 eurų, o už pakartotinį administracinį nusižengimą – nuo 300 iki 600 eurų.

2. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte teigiama, kad ANK 547 straipsnio formuluotėje nurodyta išlyga – atsisakymas teikti informaciją nenurodant atsisakymo priežasties sudaro prielaidas išvengti atsakomybės, nes bet koks formaliai nurodytas motyvas eliminuoja nusižengimo sudėtį, net jei atsisakymas yra nepagrįstas. Pareiga valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms, kitoms biudžetinėms įstaigoms, atsisakiusioms teikti viešąją informaciją viešosios informacijos rengėjui, ne vėliau kaip kitą darbo dieną raštu pranešti rengėjui apie tokio atsisakymo priežastis, įtvirtinta Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnio 5 dalyje. Todėl institucijos ir įstaigos, įgyvendindamos šią pareigą, privalo nurodyti atsisakymo priežastis. Šios įstatymo nuostatos nesilaikymas užtraukia administracinę atsakomybę pagal ANK 547 straipsnio 1 dalį. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra konstatavęs, kad „sprendžiant administracinės atsakomybės pagal ANK 547 straipsnio 1 dalį klausimą svarbus yra ne tik pats atsisakymas teikti informaciją visuomenės informavimo priemonių atstovams, o ir jo turinys. <...> atsisakymas teikti informaciją visuomenės informavimo priemonių atstovams, išskyrus pagal Lietuvos Respublikos įstatymus neskelbtiną informaciją, nenurodant atsisakymo priežasties, trukdymas žurnalistams atlikti profesines pareigas gali būti realizuojamas tiek veikimu (pavyzdžiui, kai atsisakoma pateikti informaciją, visiškai nenurodant jokios priežasties arba nurodant formalias priežastis), tiek ir neveikimu (pavyzdžiui, ignoruojant gautą prašymą pateikti informaciją ir nepateikiant iš viso jokio atsakymo dėl visuomenės informavimo priemonių atstovo prašymo).“ (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. spalio 24 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-80-594/2022)

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad „ANK 547 straipsnio 1 dalis neturi būti aiškinama tik lingvistiškai ir suprantama kaip sudaranti prielaidas taikyti administracinę atsakomybę už atsisakymą visuomenės informavimo priemonių atstovams teikti informaciją tik tais atvejais, kai apskritai nėra nurodytos tokio atsisakymo priežastys; pagal šią nuostatą administracinė atsakomybė nuostatoje nurodytiems asmenims taikytina ir tais atvejais, kai subjektas, turintis pareigą teikti informaciją visuomenės informavimo priemonių atstovams, nenorėdamas pateikti tam tikros informacijos, nurodo formalias, neteisėtas ar nepagrįstas priežastis, – tokių priežasčių nurodymas prilyginamas atsisakymo priežasčių nepateikimui“. (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2023 m. balandžio 12 d. sprendimas Nr. KT34-A-S31/2023)

Atsižvelgus į nurodytus teismų išaiškinimus, teigti, kad tik priežasčių nenurodymas užtraukia administracinę atsakomybę, o netinkamos, formalios priežastys sudaro prielaidas išvengti administracinės atsakomybės, nėra pagrindo, todėl nėra tikslinga ANK 547 straipsnio 1 dalyje išbraukti žodžius „nenurodant atsisakymo priežasties“. Išbraukus šiuos žodžius kiltų neaiškumų dėl ANK 547 straipsnio taikymo, sumažėtų praktinis šio straipsnio taikymo efektyvumas, siūloma formuluotė nebeatitiktų Visuomenės informavimo įstatymo nuostatos dėl institucijų pareigos pateikti atsisakymo priežastis ir būtų nesuderinama su Aukščiausiojo Teismo nutartyje pateiktu aiškinimu ir Konstitucinio Teismo sprendime suformuluota pozicija, kad

atsakomybė kyla ne tik visiškai nenurodžius priežasčių, bet ir nurodžius formalius, nepagrįstus ar akivaizdžiai neteisėtus motyvus.

Atsižvelgiant į šias aplinkybes, manytina, kad šiuo metu galiojanti ANK 547 straipsnio formuluotė užtikrina aiškų ir nuoseklų teisės normos taikymą, suderinimą su Visuomenės informavimo įstatyme nustatytais pareigomis ir teismų praktikos standartais, todėl teisės normos keitimas šiuo aspektu nelaikytinas tikslingu.

3. Įstatymo projekte siūloma praplėsti subjektų, kurie turėtų atsakyti pagal ANK 547 straipsnį, ratą, įtraukiant valstybės ir savivaldybių įmonių vadovus. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nėra pateikti tokio siūlymo motyvai, priežastys, tikslai. Kiekvieno asmens teisė iš valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų, kitų biudžetinių įstaigų gauti viešąją informaciją apie jų veiklą, oficialius jų dokumentus (kopijas), taip pat informaciją, kurią šios įstaigos turi apie jį patį, įtvirtinta Visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje. Pareiga Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymo ir kitų įstatymų nustatyta tvarka teikti viešąją informaciją, taip pat turimą privačią informaciją, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, kai privati informacija neteikiama, valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms nustatyta Visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje. Pagal šio straipsnio 7 dalį, kitos įstaigos ir įmonės, taip pat politinės partijos, politinės organizacijos, profesinės sąjungos, asociacijos ir kitos organizacijos pačios nusistato tvarką (įstatuose ar nuostatuose), kaip jos turi teikti viešąją informaciją apie savo veiklą viešosios informacijos rengėjams ir kitiems asmenims. Visuomenės informavimo įstatyme valstybės ir savivaldybių įmonėms nenustatyta imperatyvi pareiga teikti viešąją informaciją tokiais būdais ir tokia tvarka, kaip valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms. ANK yra kodifikuotas teisės aktas, kuriame įtvirtinta administracinė atsakomybė už kitų teisės aktų reikalavimų pažeidimus. Pačiame ANK nėra formuluojami draudimai ar įpareigojimai. Visos reguliacinės teisės normos, susijusios su draudimais, ribojimais ar įpareigojimais, yra numatytos specialiuosiuose įstatymuose, reguliuojančiuose tam tikras visuomeninių santykių sritis. Todėl Įstatymo projekto siūlymas subjektų, atsakančių pagal ANK 547 straipsnį, ratą papildyti valstybės ir savivaldybių įmonių vadovais nėra sistemiškai pagrįstas. Siekiant išplėsti subjektų, kurie turėtų atsakyti pagal ANK 547 straipsnį ratą, reikėtų keisti Visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnį, nustatant, kad Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymo ir kitų įstatymų nustatyta tvarka teikti viešąją informaciją, taip pat turimą privačią informaciją, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, kai privati informacija neteikiama, privalo taip pat ir valstybės ir savivaldybių įmonės.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras